

**TÜRK MEDENİ KANUNU'NUN 940. MADDESİNİN
II.FIKRASI (MOTORLU ARAÇ REHNİ) ÜZERİNE**
**Über das türkische ZGB Art.940/Abs.2 (Fahnisverschreibung
bei Motorfahrzeugen)**

Yard.Doç.Dr.Hasan Seçkin OZANOĞLU*

Özet:

1.1.2002 tarihinde yürürlüğe giren yeni Türk Medeni Kanunu ile rehin hukuku alanında önemli değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Bu değişikliklerden biri de taşınırlar ve özellikle motorlu araçlar için getirilmiş olan kurucu nitelikte sicilli taşınır rehni'dir. Bu çalışmada, motorlu araçlar için getirilen sicilli taşınır rehni ile ilgili düzenleme eleştirisel bir bakışla ele alınmış ve bu bağlamda olması gereken hukuk açısından önerilerde bulunulmuştur.

Abstract:

Mit dem am 01.01.2002 in Kraft getretene neue Fassung des türkischen ZGB sind wichtige Veränderungen im Bereich des Pfandrechts eingeräumt worden. Eine von diesen Veränderungen ist das Registerpfandrecht mit konstitutiver Bedeutung (Fahnisverschreibung) für manche Mobilien, insbesondere für Motorfahrzeuge (türkische ZGB Art.940/Abs.2). Diese Arbeit beinhaltet eine gründliche Untersuchung mit einer kritischen Betrachtung der Fahnisverschreibung für Motorfahrzeuge. In diesem Zusammenhang sind in dieser Untersuchung de lege ferenda Vorschläge bearbeitet und vorgeführt worden.

Schlüsselwörter:

Fahnispfandrecht: Taşınır rehni

Fahnisverschreibung: Sicilli teslimsiz taşınır rehni

Faustpfandrecht: Zilyetliğin devri yoluyla taşınır rehni

Motorfahrzeuge: Motorlu Araç

Registrierung von Mobiliarsicherheiten: Taşınır teminatlarının sicile tescili

Mobiliarhypothek (besitzlozes Pfand bei Fahnis): Taşınır ipoteği (Taşınırların teslimsiz rehni)

**TÜRK MEDENİ KANUNU'NUN 940. MADDESİNİN
II.FIKRASI
(MOTORLU ARAÇ REHNİ) ÜZERİNE**

*

A.Ü.Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Giriş

4721 sayılı Yeni Türk Medeni Kanunu (MK) 8.12.2001 tarihli ve 24607 sayılı Resmi gazete’de yayımlanarak 1.1.2002 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiş bulunmaktadır.Yeni Türk Medeni Kanunu’nda, medeni hukukun pek çok alanında olduğu gibi, eşya hukuku alanında da önemli değişiklikler yapılmış bulunmaktadır. Bu bağlamda rehin hukuku alanında, özellikle bankaların yönlendirmesiyle, dikkat çekici ve bunun yanında sistemsizlik ve karmaşaları da beraberinde getirebilecek bir değişikliğe imza atılmıştır¹¹. MK’nun 940. maddesinin II. fıkrasında yer alan söz konusu düzenlemeye göre; “Gerçek veya tüzel kişilerin alacaklarının güvence altına alınması için, kanun gereğince bir sicile tescili zorunlu olan taşınır mallar üzerinde, zilyetlik devredilmeden de, taşınır malın kayıtlı bulunduğu sicile yazılmak suretiyle rehin kurulabilir. Rehnin kurulmasına ilişkin diğer hususlar tüzükle belirlenir.”

Yeni Medeni Kanun ile getirilen bu düzenlemeyle, eski MK’ndaki teslime bağlı rehine ilişkin kuralların özellikle bankaların kredi uygulamalarında yarattığı olumsuz sonuçların bertaraf edilmesinin amaçlandığı ifade edilmektedir¹².

Biz de bu incelememizde söz konusu düzenleme ile neler getirildiğine ve bu düzenlemenin uygulamada yaratabileceği sakıncalara ana hatlarıyla değinmeye çalışacağız.

I. MK’nun m. 940/f.II’nin getirdikleri

¹¹ Meclise sevk edilen Türk Medeni Kanunu Tasarısında bulunmayan bu değişiklik sonradan metne eklenmiştir.

¹² Bkz.Türkiye Bankalar Birliği tarafından 14.02.2002 tarihinde İstanbul’da düzenlenen “Medeni Kanun’da Bankalar İle İlgili Düzenlemeler” konulu konferansta Seza Reisoğlu tarafından sunulan “Yeni Medeni Kanun’un Bankaları İlgilendiren Başlıca Farklı Düzenlemeleri” konulu tebliğde (söz konusu metin www.tbb.org.tr adresinden temin edilebilir) aynen şu satırlara yer verilmektedir.

“Ticari işletme rehinindeki “menkul işletme tesisatı” dışındaki menkullerin rehni Eski Medeni Kanun’da “Teslime Bağlı Rehin” hükümlerine göre gerçekleştiriliyordu. Özellikle tüketici kredileri arasında önemli bir yer tutan taşıt kredilerinde; taşıtın rehin alınması önemli bir sorun yaratıyor, bankalar verdikleri tüketici kredilerinin teminatını oluşturan taşıtları bir yeddiemine teslim etmekle birlikte, Trafik Siciline de tescil ettiriyorlardı.

Taşıt zorunlu olarak borçlunun kullanımında kaldığından, bu rehnin geçerliliği farklı Yargıtay Kararlarına konu olmuştu. Yeni düzenleme taşıt rehnine, Trafik Sicili’ne tescili ile geçerlilik kazandırmaktadır. Bu şekilde yeterli aleniyet sağlandığından üçüncü kişilerin bu yüzden zarara uğradıkları da ileri sürülemeyecektir...”

MK'nun 940. maddesinin II. fıkrasında "Gerçek veya tüzel kişilerin alacaklarının güvence altına alınması için, kanun gereğince bir sicile tescili zorunlu olan taşınır mallar üzerinde, zilyetlik devredilmeden de, taşınır malın kayıtlı bulunduğu sicile yazılmak suretiyle rehin kurulabilir. Rehin kurulmasına ilişkin diğer hususlar tüzükle belirlenir." hükmüne yer verilmiştir.

Getirilen bu düzenlemeden hareketle kanun gereğince bir sicile tescili zorunlu olan taşınır mallar bakımından, teslim bağli rehin yanında, zilyetliğin alacaklıya devrine gerek olmaksızın, taşınır malın kayıtlı bulunduğu sicile kaydedilmek suretiyle taşınır mal üzerinde rehin kurulabilir. O halde, bu düzenleme çerçevesinde ilk incelemede aşağıdaki tespitlerin yapılması mümkündür;

- Bu düzenleme ile, taşınır mallarda teslim bağli rehin kuralının bir istisnası olarak sicilli teslimsiz taşınır rehni¹³ imkanı getirilmek istenmiştir.
- Taşınır mallar üzerinde teslim bağli olmayan rehin kurabilme imkanı sadece Kanun gereğince bir sicile tescili zorunlu olan taşınır mallar bakımından getirilmiştir. Bugün için bir sicile tescili zorunlu olan taşınır motorlu araçlar ve iş makineleridir.
- Getirilen yeni sistemle, Kanun gereğince bir sicile tescili zorunlu olan taşınır mallar bakımından hem teslim bağli rehin, hem de sicilli teslimsiz rehin kurulabilmek söz konusu olabilecektir.
- MK'nun 940. maddesinin II. fıkrasında yer alan düzenlemede, ayrıntıların tüzükle belirleneceği ifade edilmekle birlikte, çıkarılacak tüzüğün kanunun uygulanmasını göstermek veya emrettiği işleri belirtmek, kanunlara aykırı olmamak üzere çıkarılacağı düşünülürse, çıkarılacak tüzüğün ihtiyaçları karşılamaktan uzak olacağı açıktır. Zira, gerek MK'nun 940/II düzenlemesinde, gerekse trafik sicilinin düzenlendiği 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nda önemli değişikliklerin yapılması gerekmektedir. Ayrıca, tüzüğün çıkarılıp çıkarılmamasının kanunun uygulanması **bakımından** etkilerinin neler olacağı, sicilli teslimsiz rehin ile ilgili ayrıntıların yapılacak tüzüğe bırakılmış olmasının doğurabileceği sakıncalar ve nihayet söz konusu tüzükte hangi hususlara özellikle yer verilmesinin gerekli olduğu konusu üzerinde durulması gereken diğer önemli noktalardır.

¹³ Literatürde, taşınır ipoteği kavramı, teminat olarak gösterilen taşınırın aleniyeti sağlamak amacıyla bir sicile kaydedilmesi durumunda sicilli taşınır (menkul) rehni olarak ifade edilmektedir (Bkz. **REİSOĞLU SEZA** : Menkul İpoteği, "Teslimsiz Menkul Rehni", Ankara 1965, (Reisoğlu, İpotek), 7; **CANSEL EROL** : Türk Menkul Rehni Hukuku, Cilt:I, Teslim Şartlı Menkul Rehni, Ankara 1967, 13-14).

A) Sicilli Taşınır Rehni

a) Sicilli Taşınır Rehni Kavramı, Kavramın Taşınır Rehni Sistemi İçindeki Yeri ve Sicilli Taşınır Rehnine İlişkin Düzenleme İhtiyacının Temel Gerekçeleri

Türk teminat hukuku'nda taşınırın rehnine ilişkin olarak kabul edilen temel ilke teslim bağı rehin ilkesidir. Bununla, taşınırın alacaklıya teslim edilmek suretiyle alacağın teminatı olan rehin hakkının tesis edildiği ve borç ödenmediği takdirde, rehin hakkı sahibine söz konusu taşınırı paraya çevirerek alacağını tahsil etme yetkisinin tanındığı taşınır rehni türü kastedilmektedir. Ne var ki, Türk taşınır rehni hukukuna hakim olan bu katı teslim bağı rehin ilkesi, özellikle ekonomik değeri büyük olan taşınırın rehnedilmesi bakımından ihtiyaçları karşılamaktan uzak olduğundan, doktrin ve uygulamada büyük eleştiriler almış ve özellikle Yargıtay uygulamasında, bu ilkenin dolanılmasına yönelik kredi yaşamında gerçekleşen girişimler rehlin ayakta tutulması yönünde bir yaklaşım görmüştür. Nitekim, rehin konusu aracın borçlunun bir yakınına yed-i emin olarak bırakıldığı ve bu kişinin de söz konusu aracı rehin borçlusuna bıraktığı ve rehinli aracın borçlunun fiili egemenliğinde bulunduğu sırada borçlunun diğer alacaklıları tarafından haczedildiği bir olayda, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu¹⁴, rehinli alacaklının menfaatlerini borçlunun diğer alacaklılarına göre daha üstün tutmuş ve rehlin ayakta tutulması yönünde bir yaklaşım benimsemiştir¹⁵.

Sicilli taşınır rehni sistemi de, taşınırın teslim bağı rehnedilebileceğine ilişkin genel ilkenin, ihtiyaçların yönlendirmesiyle bazı taşınır bakımından terkedildiği¹⁶ ve taşınır üzerinde teslimsiz rehlin (kurucu nitelikteki) bir sicile kaydedilmek suretiyle kurulabildiği bir taşınır

¹⁴ 13.11.1996 tarih ve 19-609 Esas/764 Karar (Karar yayımlanmamıştır. Ancak oldukça uzun olan bu kararın metninin önemli bölümlerine Erden Kuntalp'in aşağıda dn.5'de belirtilen makalesinden ulaşılabilir).

¹⁵ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. **KUNTALP E.**: Yargıtay'ın Nesnel Teminatla İlgili Olarak Taşınır Rehninin Kuruluşuna ve Rehin Hakkı İle Alacak Arasındaki İlişkiye İlişkin İki Kararının Hukukî Değerlendirilmesi, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, XIV (4-5 Nisan 1997), Ankara 1997, s. 3 vd.; **ÖĞÜZ TUFAN** Motorlu Araçların Rehnine İlişkin Uygulamanın Kamuya Açıklık (Aleniyet) İlkesi Açısından Değerlendirilmesi, Prof.Dr.M.Kemal Oğuzman'ın Anısına Armağan, İstanbul 2000, s. 693 vd.; Ayrıca bkz. **REISOĞLU SEZA** : Bankalar Kanunu Şerhi ve Bankacılık Uygulamasında Diğer Hukuki Kavramlar, Ankara 2002 (Reisoğlu, Şerh), s. 602 vd.; İsviçre doktrinde sicilli rehin sisteminin gerekliliği konusunda bkz. **GIRSBERGER DANIEL**: Ist das Faustpfandprinzip noch zeitgemäss?, SJZ 93 (1997), 97 vd. ve özellikle 104 vd.

¹⁶ Medeni Kanunumuzun 940/II maddesinde getirilen düzenlemeden, "kanun gereğince bir sicile tescilli zorunlu olan taşınır mallar üzerinde rehlin kurulabilmesi bakımından teslim şartlı rehin ilkesinin terkedilmediği, buna ilave olarak sicilli taşınır rehni ilkesinin öngörüldüğü anlaşılmaktadır (Bu konuda ayrıca bkz. ileride I, B, b), aa)).

rehni türüdür¹⁷. Bir başka ifadeyle, teminat olarak gösterilen taşınırın aleniyeti sağlamak amacıyla bir sicile kaydedilerek rehnedilebildiği hallerde sicilli taşınır rehni söz konusu olmaktadır¹⁸.

Taşınırlar üzerinde rehlin taşınırın sicile kaydedilmesi suretiyle ya da sicile kaydedilmeksizin teslimsiz olarak kurulabilmesi imkanının tanınması, yukarıda da ifade ettiğimiz gibi, uygulamada karşılaşılan ihtiyaçların bir sonucudur¹⁹. Gerçekten de, bir taşınırı krediyle satın alanın, aldığı kredi karşılığında satın aldığı taşınırı teminat olarak göstermesi, kredi verenin de açtığı kredi karşılığında aynı bir teminata sahip olması, taraflar arasındaki menfaat dengesinin sağlanması açısından uygun bir çözümdür. Hiç şüphesiz, kredi veren, açtığı kredinin karşılığı olarak bir teminata sahip olmalıdır. Bu noktada, ihtiyaçları karşılamaktan uzak olan husus, rehlin geçerliliği için, taşınır malın vasıtasız zilyetliğinin alacaklıya devredilmesinin zorunlu olmasıdır. Zira, Türk Medeni Kanun Koyucusu'nun taşınırlar üzerinde rehlin kurulabilmesi açısından benimsediği temel ilke olan teslim bağli rehin ilkesi, taşınırın vasıtasız zilyetliğinin alacaklıya devrini öngörmekte ve borçluyu taşınırın kendisine sağladığı faydalardan mahrum bırakmaktadır. Bu durum, taşınır maliki kredi borçlusunun malından yararlanamaması bir yana, belki de o taşınırı çalıştırarak elde edeceği gelirle borcunu ödemeyi düşünen borçlunun, borcunu ödeyememesi sonucunu doğurur ki, bunun kredi alan borçlu açısından uygun bir çözüm olmadığı açıktır. Zira, teslim bağli rehin ilkesi, alacaklıyı, açtığı kredi dolayısıyla yeterli teminata ve bu bağlamda borcun hiç ya da gereği gibi ifa edilmemesi durumunda taşınırı paraya çevirterek, satış bedelinden alacağını elde etme imkanına kavuştururken, borçluyu, taşınırın maliki olması nedeniyle sahip olması gereken ekonomik değerden mahrum bırakmaktadır.

İşte bu ve benzer nedenlerle, modern hukuk sistemlerinde, taşınır ipoteği, sicilli teslimsiz rehin ilkesi ve taşınır teminatlarının kayda geçirilmesine yönelik çabalar²⁰ giderek artmaktadır. MK m.940/f.II'deki

¹⁷ Bkz. **ZOBL DIETER**: Berner Kommentar, Das Fahrnispfand, Bern 1982, Systematischer Teil, Nr. 363; **CANSEL**, 13 vd; **REISOĞLU**, İpotek, 7.

¹⁸ Literatürümüzde sicilli taşınır rehni, taşınır ipoteği kavramından sicile tescil edilmesi yönüyle ayrılmaktadır. Zira, taşınır ipoteği, taşınır rehнинin, taşınır sicile kaydedilmeden ve rehin verilenin zilyetliğinde kalması kaydıyla kurulabildiği türünü ifade etmektedir (bkz..**CANSEL**, 13-14; **REISOĞLU**, İpotek, 7).

¹⁹ İsviçre Hukuku için bkz. **ALTORFER P.**: Die Mobiliarhypothek, Ein Beitrag zur Reform des Fahrnispfandrechts, Zürich 1981, özellikle 29 vd.; **TUOR/SCHNYDER/SCHMİD/RUMO-JUNGO**: Das Schweizerische Zivilgesetzbuch, Zürich-Basel-Genf 2002, 1062. **WIEGAND W.**: Eigentumsvorbehalt, Sicherungsübereignung und Fahrnispfand, in: Mobiliarsicherheiten, Berner Bankrechtstag 1998, Band 5, Bern 1998, 109 vd.

²⁰ Bu konuda bkz. **BERGER BERNHARD**: Registrierung von Mobiliarsicherheiten, ZBJV, Band 118, 2002, 197 vd.; Taşınırlarda teslim bağli rehin ilkesininin eleştirisi ve bu konudaki alternatif öneriler için bkz.

düzenleme, bu çabaların, hukukumuzdaki bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır.

A) Kanun Gereğince Bir Sicile Tescili Zorunlu Olan Taşınır Mallar Üzerinde Rehin Kurulması

a) Genel Olarak:

MK'nun 940. maddesinin II. fıkrasında “*kanun gereğince bir sicile tescili zorunlu olan taşınır mallar*” üzerinde “*zilyetlik devredilmeden*” de, “*taşınır malın kayıtlı bulunduğu sicile yazılmak suretiyle*” rehin kurulabileceği ifade edilmektedir. Bu noktada, söz konusu hükmün uygulanma alanının belirlenebilmesi açısından “*kanun gereğince bir sicile tescili zorunlu olan taşınır mallar*”ın neler olduğunun belirlenmesi gerekmektedir. Literatürde de ifade edildiği gibi^{21,22} bununla teslimsiz sicilli rehin imkanı getirilmek istenen taşınır mallar esas olarak²³ motorlu taşıt araçlarıdır²⁴. Zira, 2918 sayılı **Karayolları Trafik Kanunu'nun (KTK) 19**

GIRSBERGER, s.97-109.

²¹ **OĞUZMAN KEMAL/ SELİÇİ ÖZER** : Eşya Hukuku, İstanbul 2002, 768; **SEROZAN RONA**: Taşınır Eşya Hukuku, İstanbul 2002, 275; **REISOĞLU**, Şerh, 602 vd.

²² Söz konusu düzenleme öncesinde de, gerek literatürde, gerek Yargıtay uygulamasında motorlu taşıt araçları bakımından bu şekilde bir düzenlemenin gereğine işaret edilmekteydi. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. **KUNTALP**, 3 vd.; **ÖĞÜZ**, 693 vd; Ayrıca bkz. **REISOĞLU**, Şerh, 602 vd.

²³ Bununla birlikte hukukumuzda “*kanun gereğince bir sicile tescili zorunlu olan taşınır mallar*” sadece motorlu araçlarla sınırlı değildir. Nitekim, 2918 sayılı KTK'nun 22. maddesinde motorlu araçlar dışında sicile tescili zorunlu olan araçlar ve tescil işlemini yapmaya ve tescil belgesi vermeye yetkili kuruluşlar sayılmıştır. Bu araçlar içerisinde özellikle iş makineleri özel ve önemli bir yer tutmaktadır. Bu itibarla, çalışmamızda her ne kadar motorlu araçlar üzerinde rehin kurulması ön plana çıkarılmış ise de, iş makinelerinin de kanun gereğince bir sicile tescili zorunlu olan taşınır mallar arasında yer aldığı ve MK 940/II'nin uygulama alanına dahil olduğu gözden uzak tutulmamalıdır.

²⁴ Hukukumuzda MK'nun 940/II maddesi öncesinde de, bazı taşınırlar bakımından sicile tescil edilmek suretiyle teslimsiz rehin imkanı mevcuttu. Nitekim, mevzuatımıza göre, gemiler (Türk Ticaret Kanunu m.875 vd.), uçaklar (Sivil Havacılık Kanunu m. 69 vd.) ve hayvanların (MK m.940/I) özel sicillerine tescil edilmek suretiyle zilyetlik devredilmeden de rehnedilebilmeleri mümkündür. Aynı şekilde, bir ticari işletmenin faaliyetine tahsis edilmiş olan taşınır mallar (menkul işletme tesisatı) (Ticari İşletme Rehni Kanunu m.3/I-b) üzerinde de teslim ihtiyacı duyulmaksızın rehin kurulabilir. Bunun yanında hukukumuzda, maden cevherleri üzerinde teslimsiz rehin hakkı (3213 sayılı Maden Kanunu m.39), çiftçi malları üzerinde kanuni teslimsiz rehin hakkı (TC. Ziraat Bankası Kanunu m.42), Tarım Kredi Kooperatifleri ve Tarım Satış Kooperatiflerinin ortaklarının ürünleri, hayvanları ve üretimleri ile ilgili makine ve araçları üzerinde teslimsiz rehin hakkı (Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu m.13; Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerinin Kuruluşu Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameni Değiştirilerek Kabulü Hakkında

vd. maddelerinde²⁵ araç sahiplerine araçlarını yönetmelikte belirtilen esaslar çerçevesinde tescil ettirmeleri ve tescil belgesi alma zorunluğu getirilmiş (m.19/f.I), tescil edilmiş araçlar üzerinde mülkiyetin devrini amaçlayan (KTK’unda satış ve devir ifadesi kullanılıyor) her türlü hukuki işlemin noterlerce yapılacağı öngörülmüş ve noterce yapılmayan bu tür işlemlerin geçersiz olacağı ifade edilmiştir (m.20/d).

b) Kanun Gereğince Bir Sicile Tescili Zorunlu Olan Taşınır Mallar Üzerinde Rehin Kurulması

aa) MK m. 940/II ile Yaratılan İkili Sistem

MK’nun 940/II maddesinin lafzından, kanun gereğince bir sicile tescili zorunlu olan taşınır mallar üzerinde rehin kurulabilmesi bakımından hem sicilli teslimsiz rehin, hem de teslim bağı rehin kurulabilmenin mümkün olduğu anlaşılmaktadır. Zira, madde metninde yer alan “zilyetlik devredilmeden de” ifadesi sicilli taşınır bakımdan, bu şekildeki bir ikili sisteme imkan verir bir nitelik taşımaktadır. Kanun koyucunun bu düzenlemesi, uygulamada büyük sorunları ortaya çıkarabilecektir. Getirilen

---

Kanun m.20); umuma açık yerlerin işletilmesinden doğan amme borçları için bu yerlerdeki eşya üzerinde rehin hakkı (Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun m. 12) söz konusudur.

²⁵ 2918 Sayılı KTK’nun “Tescil belgesi alma zorunluluğu” başlığını taşıyan 19. Maddesine göre, “Araç sahipleri araçlarını yönetmelikte belirtilen esaslara göre yetkili kuruluşa tescil ettirmek ve tescil belgesi almak zorundadırlar.”

Söz konusu Kanunun 20/d (Değişik : 21/5/1997-4262/2 md.)maddesine göre ise, “Tescil edilmiş araçların her çeşit satış ve devirleri, aracın motorlu taşıtlar vergisi borcu bulunmadığına dair belgenin ibrazı halinde araç sahibi adına düzenlenmiş tescil belgesi esas alınarak noterlerce yapılır.

Bu satış, noterlerce tescil belgesine tarih konularak ve tasdik edilmek suretiyle işlenir. Ayrıca, tescil edilmiş araçların satış ve devir işlemleri noterler tarafından siciline işlenmek üzere işlemin tamamlanmasını müteakip en geç onbeş iş günü içinde ilgili tescil kuruluşu ile vergi dairesi müdürlüğüne bildirilir. Noterlerin vergi dairesi müdürlüklerine satış işlemlerini bildirmesi üzerine intikal eden araçların vergi kayıtları, satış sözleşmesinin düzenlendiği tarihten itibaren, 197 sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi Kanunu hükümleri uyarınca önceki malikin vergi mükellefiyetine son verilir. Ayrıca, yeni malik adına vergi mükellefiyeti tesis edilir.

Tescil sürelerini geçirdiği tespit edilen araçlar trafikten men edilir. Aracın trafikten men edildiği yer tescil kuruluşunda, aracın alıcı adına tescil işlemleri yaptırılır. Bu süre içinde araçta veya taşınan yükte meydana gelecek zararlar, yeni araç sahibine aittir.

Noterce yapılmayan her çeşit satış ve devirler geçersizdir.”

KTK’nun 20/e maddesinde ise, “Tescilli araçları satın veya devir alanlar, gerekli bilgi ve belgeleri sağlayarak ilgili tescil kuruluşundan bir ay içinde adlarına tescil belgesi almak zorundadırlar.”

bu düzenleme, bir taraftan motorlu taşıtlar bakımından teslimine bağlı rehin sisteminin sakınca ve güçlüklerini ve eski MK döneminde yaşanan tartışmaları ve yargı kararlarındaki zorlama yorumları²⁶ bu döneme taşımış olacak, diğer taraftan da, mevcut sistemin alt yapısının oluşturulmamasından ve özellikle 2918 sayılı KTK'nun öngörülen sistemle uyumlu hale getirilmemesinden kaynaklanabilecek sorunların ortaya çıkmasına neden olabilecektir. Ayrıca, söz konusu düzenlemeyle getirilen sistem, bir motorlu araç üzerinde aynı anda iki farklı şekilde rehin kurulmasına engel teşkil edecek bir kural içermediğinden, örneğin motorlu taşıt üzerinde aynı gün, hem teslimine bağlı rehin hem de teslimsiz rehin kurulduğunda, rehin hakkının sırasının ne şekilde belirleneceği gibi çözümlenmesi gereken oldukça önemli sorunların ortaya çıkmasına neden olabilecektir.

MK 940/II ile getirilen düzenlemenin yaratabileceği sakıncaların ortadan kaldırılması yönünde atılabilecek en önemli adımlardan biri, madde metninde yer alan “zilyetlik devredilmeden de” ifadesindeki “de” nin metinden çıkarılması olmalıdır²⁷. Aksi halde bu ikili sistem, kredi yaşamını altüst edecek derecede büyük sorunları doğurabilecektir²⁸.

bb) Sicilli Teslimsiz Taşınır Rehni

aaa) Genel Olarak

Daha önce de ifade ettiğimiz gibi sicilli taşınır rehni sistemi, taşınırların teslimine bağlı rehnedilebileceğine ilişkin genel ilkenin, ihtiyaçların yönlendirmesiyle bazı taşınırlar bakımından kanunen özel olarak öngörüldüğü ve taşınırlar üzerinde teslimsiz rehmin bir sicile kaydedilmek suretiyle kurulabildiği bir taşınır rehni türüdür. Söz konusu taşınır rehni türü, Türk Medeni Kanun Koyucusu tarafından, uygulamada ortaya çıkan ihtiyaçların bir sonucu olarak, ekonomik değeri yüksek taşınır malların özellikle motorlu taşıtların, sadece teslimine bağlı olarak rehnedilebilmelerinin uygulamada yarattığı sakıncaları gidermek amacıyla hukukumuzda

²⁶ Bu konuda bkz. **KUNTALP**, 3 vd.; **ÖĞÜZ**, 693 vd.

²⁷ Bu durum MK tasarısında bulunmayan ve son anda bankaların baskısıyla metne dahil edilen bu hükmün, fazlaca düşünülmeden kaleme alındığını ve madde metnine dahil edildiğini göstermektedir. Aynı şekilde, madde metninde yer alan bazı ifadeler de başarılı bir şekilde seçilmiş değildir. Nitekim, söz konusu 940/II maddesinde “...kanun gereğince bir sicile tescili zorunlu olan taşınır mallar üzerinde, zilyetlik devredilmeden de, taşınır malın kayıtlı bulunduğu *sicile yazılmak* suretiyle *rehin kurulabilir*...” Burada söz konusu olan basit bir yazılım işlemi değildir. Yapılan bu işlemle motorlu araç üzerinde rehin hakkı kurulmaktadır. Madde metninden anlaşıldığı (ve olması gerektiği) kadarıyla sicilde yapılan bu işlem kurucu niteliktedir. Dolayısıyla yapılan işlemin sicile basit bir yazılım değil, aynı hakkın doğumuna yol açan bir işlem olduğunu daha açık bir şekilde vurgulayan “tescil” kavramının kullanılması daha isabetli olurdu (tescil kavramı ve türleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **ÜNAL MEHMET**: Şekli Eşya Hukuku, 2. Bası, Ankara 1994, 265 vd.).

²⁸ Aynı yönde bkz. **SEROZAN**, 275;

kazandırılmıştır. Türk hukukunda mevcut düzenlemeler çerçevesinde, bugün için resmi sicile tescili zorunlu olan taşıyıcılar “motorlu araçlar”, ilgili sicil de “Trafik Sicili”dir. Bu itibarla, inceleme konumuz açısından trafik sicili kavramı büyük önem taşımaktadır. Trafik sicilinin, motorlu taşıtların tescil edildiği resmi sicil olması nedeniyle, söz konusu sicilinin niteliği ve işlevleri üzerinde durulması, bu bağlamda, motorlu taşıtların tescili açısından, söz konusu sicilin kurucu mu, yoksa açıklayıcı mı olduğunun ve bu sicillerin motorlu taşıt aracı üzerindeki aynî hakkı ve hak sahibini tayinde ne gibi fonksiyonlar icra ettiğinin belirlenmesi son derece önemlidir.

bbb) Trafik Sicili:

aaaa) Genel Olarak Resmi Sicillere Tescilin İşlevleri

Resmi sicillere tescilin kurucu ve açıklayıcı olmak üzere iki temel işlevi söz konusudur²⁹. Resmi sicillere tescilin kurucu işleviyle, bir hakkın doğumu veya bir hukuki sonucun geçerli olarak hüküm doğurmasının ancak ilgili sicile tescil ile mümkün olması ifade edilmektedir. Örneğin, hukukumuzda, taşınmazlar bakımından, kanunda belirtilen bir takım istisnai durumlar hariç taşınmazlar üzerindeki her türlü aynı hak, tapu siciline tescil ile doğar ve sınırlanır.

Resmi bir sicile tescilin kurucu bir işlev taşımasının iki önemli hükmü mevcuttur. Bunlardan ilki, söz konusu sicillere tescilin olumsuz etkisi olarak da ifade edilen hükmüdür. Buna göre, kanunen ayrı tutulan bazı haller hariç, resmi sicile tescil olmadan aynı hak doğmaz. Resmi sicillere tescilin kurucu etkisinin diğer bir hükmü ise, tescile güvenin korunması, tescil edilmiş her aynı hakkın geçerli olarak varlık kazandığının kabul edilmesi anlamına gelen olumlu hükmüdür. Buna göre, iyiniyetli üçüncü kişiler bakımından, yolsuz dahi olsa tescilin olumlu hükmü mutlak, iyiniyetli kişinin güveni korunur. Nitekim resmi bir sicil olan tapu sicili açısından her iki hükmün de mevcut olduğu görülmektedir.

Resmi bir sicile tescil, bazı durumlarda ya da bazı siciller bakımından, açıklayıcı bir işleve sahip olabilir. Tescilin açıklayıcı olması, aynı hakkın sicil dışı kazanıldığını gösterir. Tescil ile aynı hakka aleniyet kazandırılmak istenir³⁰. Bazı resmi siciller bakımından o sicile tescilin işlevi daima açıklayıcı niteliktedir. Bu sicillere tescilin, resmi bir sicil olan tapu siciline tescilde olduğu gibi olumlu ya da olumsuz hükmü söz konusu değildir. Bir başka ifade ile bu sicile kaydedilmeden de aynı hak doğabilir ve bu tür sicillerin içerdikleri hususlar kural olarak güven ilkesinden yararlanmaz³¹. Ne var ki, bu tür siciller, aksi ispatlanıncaya kadar, içeriklerinin doğruluğu hakkında karine teşkil ederler (MK.m.7).

²⁹ Bu konuda özellikle bkz. **ERTAŞ ŞEREF**, Trafik Sicilinin Hukuki İşlevleri, İzmir Barosu Dergisi, Yıl: 1982, Sayı 1, Sayfa 13 vd.; Tescil işleminin kurucu ve açıklayıcı niteliği hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **ÜNAL**, 266-267.

³⁰ Açıklayıcı tescil konusunda bkz. **ÜNAL**, 266-267.

³¹ **ERTAŞ**, 14.

bbbb) Trafik Sicilinin ve Bu sicile yapılan Tescil İşleminin Niteliği ve İşlevleri

Resmi sicillerin işlevleri ile ilgili olarak yaptığımız bu genel açıklamalar çerçevesinde, öncelikle, trafik sicilinin yürürlükteki mevzuatımız açısından kurucu işleve sahip bir sicil olmadığını, trafik siciline yapılan tescil işleminin motorlu araç üzerindeki mülkiyet hakkının geçişi bakımından açıklayıcı nitelikte bir tescil olduğunu belirtmek gerekir.

Her ne kadar, trafik sicili, motorlu taşıtların tescil edildiği ve bu bağlamda MK'nun 940/II maddesinin uygulanma alanında bulunan ve motorlu kara taşıt aracı olarak adlandırılan taşınır malların KTK'nın 19 vd. maddeleri gereğince zorunlu olarak tescil edildikleri bir sicil olsa da, söz konusu sicile yapılan tescil, resmi bir sicil olan tapu siciline tescilden farklı işlevlere sahiptir.

Gerçekten de, trafik siciline yapılan tescil, motorlu araç üzerindeki mülkiyet hakkının kazanılması ya da kaybı yönünden kurucu bir nitelik taşımaz. Bu itibarla, trafik sicili bakımından tescilin olumsuz hükmü, daha açık bir ifade ile resmi sicile kayıt olmadan aynı hakkın doğmayacağı, bu nedenle sicile düşülen kaydın kurucu olduğu ileri sürülemez. Zira, KTK'daki mevcut düzenlemelerin amacı, söz konusu tescilin kurucu olduğunu belirlemekten çok, belirli bir ekonomik değer oluşturan motorlu kara taşıtları ile ilgili işlemlerin takibine imkan vermek, araç devirlerinde yaşanan birtakım mağduriyetleri önlemek ve özellikle vergilendirmede yaşanan aksaklıkları gidermektir³². Bu nedenle, trafik sicili araç üzerindeki mülkiyet hakkını kesin olarak belirleyen bir sicil değildir. Trafik sicilinde kayıtlı gözüken kimse, her zaman aracın maliki olmayabilir. Sicildeki kaydın aksine, bir üçüncü kişi mülkiyete sahip olabilir³³. Zira, KTK'daki bu

³² Nitekim, 2918 sayılı KTK'nun 4199 sayılı Kanunla değişik 20/d maddesinin gerekçesinde bu hususta aynen şu ifadelere yer verilmektedir; "Noterlerce yapılan araç satışı sonrasında, satın aldığı aracını bir ay içerisinde adına tescil ettirmek zorunluluğu bulunmasına rağmen birçok kişi bu gereği yerine getirmemektedir.

Bunun sonucu olarak, araç vergileri, kaza tazminatları gibi cezalar, eski sahibi adına gelmekte bu durum ise vatandaşın mağduriyetine sebebiyet vermektedir. Yapılan düzenleme ile, noterlere yaptıkları satışı tescil kuruluşuna bildirmekle birlikte aracın kayıtlı olduğu vergi dairesine de bildirme yükümlülüğü getirilmiş, dolayısıyla tüm kayıtların yeni alıcı adına gıyabında yapılması sağlanarak vatandaşın mağduriyeti giderilmiştir" (T.B.M.M. Tutanak Dergisi, 9 uncu Birleşim, 17.10.1996 Perşembe).

³³ **EREN FIKRET**: Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, Tıpkı 7. Baskı, İstanbul 2001, 672; **TEKINAY/AKMAN/BURCUOĞLU/ALTOP**: Tekinay Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, 7. Baskı, İstanbul 1993, 531; Nitekim, KTK'nun 20/d maddesinde motorlu aracın mülkiyetin devrini amaçlayan işleme noterlerce resmiyet kazandırılacağı ve keyfiyetin ilgili noterce trafik sicili ve vergi dairesi müdürlüğüne bildirileceği ifade edilmektedir. Söz konusu Kanunun 20/e maddesinde de aracın yeni malikine ilgili tescil kuruluşundan bir ay içinde tescil belgesi alma zorunluluğu getirilmektedir. Dolayısıyla en azından bu bir

düzenlemeye rağmen, motorlu araç üzerindeki mülkiyet hakkı zilyetliğin devri suretiyle geçer. Noterde yapılan işlem borçlandırıcı işlem niteliğindedir. Bu itibarla rehin hakkı açısından meseleye bakıldığında, mülkiyetin sicile tescille geçmediği bir durumda, rehin hakkını sicile kayıt ile kurabilmenin de mümkün olmaması gerekir³⁴.

Ne var ki, MK'nun 940/II maddesi incelendiğinde, düzenlemenin lafzından sicile kaydın rehin hakkının kurulması bakımından, kurucu nitelikte olduğu sonucu çıkmaktadır³⁵. Zira maddede "taşınır malın kayıtlı bulunduğu sicile yazılmak suretiyle rehin kurulabilir" denilmektedir. Dolayısıyla, getirilen yeni sistemle, motorlu taşıtlar bakımından mülkiyet, zilyetliğin nakliyle geçerken, eğer sicilli teslimsiz rehin sistemi tercih edilmişse (MK 940'da yaratılan ikili sistem gereği) rehin sicile tescille kurulmaktadır. Bu ise hiç şüphesiz içinden çıkılmaz bir durum ortaya çıkarmaktadır. Esasen sicilli rehin sistemi getirilecek **ve bu sisteme işlerlik kazandırılacaksa, söz** konusu sicilli rehin sistemi açısından doğru ve beklentilere uygun olan, rehinin tescil ile kurulmasıdır. Ne var ki, bunun sağlanabilmesi, rehin hakkının kurulmasının mülkiyetin kazanılmasıyla paralellik arzemesi durumunda söz konusu olabilir. Aksi taktirde mülkiyet zilyetliğin devri ile geçerken, rehin hakkının tescil ile kurulması çeşitli aksaklıklara sebebiyet verebilir. Bu noktada, KTK'nda gerekli değişiklikler yapılarak, söz konusu sicile tescilin mülkiyet hakkının geçişi bakımından da kurucu nitelikte olmasını sağlayacak düzenlemelerin yapılması gerekir.

MK'daki yeni düzenlemenin doğurabileceği en önemli sakıncalardan biri de, trafik sicilinin aleniyeti noktasında ortaya çıkacaktır. Zira, trafik sicili, aleni bir sicil değildir³⁶. Daha önce de ifade ettiğimiz gibi, bir sicilin aleni olması, o sicilin, ilgisi olan herkes tarafından incelenebilmesi anlamına gelir. Bunun doğal bir sonucu olarak, ilgisi olduğu halde sicili incelemesi gerekirken bunu yapmayan kişi, gerekli özeni göstermemiş duruma düşer. Bu durumdaki bir kişi sicildeki kaydı bilmediği gerekçesiyle iyiniyet iddiasında bulunamaz. Nitekim, tapu sicili bakımından bütün bu hususlar MK'nun 1020. maddesinde açık bir şekilde ifade edilmiştir. Trafik sicili ise tapu sicili gibi aleni bir sicil değildir³⁷. İlgisi olan herkesin trafik sicilini

---

aylık süre içerisinde trafik sicilindeki malik ile gerçek malik birbirinden farklı kişiler olabilecektir. Zira, sicile tescil kurucu değil açıklayıcı niteliktedir.

³⁴ Bu konuda bkz. **KUNTALP**, Tartışmalar, 26;

³⁵ Nitekim, sicilli teslimsiz taşınır rehni (Registerpfandrecht) sisteminde sicile tescilin kurucu bir anlam (konstitutive Bedeutung) taşınması esastır. Sicile tescil, teslim bağli rehinde zilyetliğin sağladığı aleniyeti sağlar (bkz. ve karşı. **ZOBL**, Systematischer Teil, Nr. 363;).

³⁶ Nitekim, **Serozan** (s.275), trafik sicilinin taşınırlarda zilyetliğin yerini alacak bir aleniyet fonksiyonunun bulunmadığına işaret ederek, MK'nun mevcut 940/II düzenlemesinin kredi yaşamını alt üst edecek derecede sakıncalı ve sisteme aykırı bir durum yaratabileceğini belirtmektedir.

³⁷ **SEROZAN**, 275; **KUNTALP**, Tartışmalar, 27.

inceleme imkanı olmadığı gibi, böyle bir yükümlülüğü de mevcut değildir³⁸. Ne var ki, motorlu taşıtlar üzerindeki aynı haklarla ilgili iyiniyet iddiaları değerlendirilirken, trafik sicili ile motorlu taşıt tescil belgesini bir arada ele almak gerekir. Bu itibarla, iyiniyet iddiaları, ancak trafik sicilindeki kayıtları, motorlu araç tescil belgesine yansıdığı oranda bir anlam ifade edecektir³⁹. Zira, KTK'nun 19 vd. maddelerinde yer alan düzenlemelerde aracın yetkili kuruluşa tescil ettirilmesi ve motorlu araçla ilgili tescil belgesi düzenlenmesi genel olarak birarada mütalaa edilmiştir. Tescil belgesi, KTK'daki mevcut düzenlemeler çerçevesinde maliki göstermek yanında, noterlerin resmîyet kazandırdıkları borçlandırıcı işlem ile trafik sicilindeki açıklayıcı nitelikte tescil aşaması arasında bir irtibat belgesi ve iyiniyet iddialarını büyük ölçüde engelleyecek bir belge niteliğinde kabul edilmiştir.

Nitekim bu nedendir ki, Oğuzman /Seliçi⁴⁰, KTK'nun 20/d maddesi karşısında, tescil belgesi olmayan bir zilyeden, trafik siciline tescil edilmiş bir aracın mülkiyetini iyiniyet ile kazanma imkanı bulunmadığını⁴¹ ve motorlu araçlar bakımından zilyetliğin aleniyet sağlamayacağını ifade etmekle, bu hususa açıkça işaret etmektedirler.

O halde, trafik sicilinin aleniyeti ve sicile güvenin korunmasıyla⁴² ilgili sorunları aşabilmek için, KTK'daki trafik sicili ve tescil belgesi ile ilgili düzenlemelerde önemli değişikliklere gitmek ve MK'nun 940/II maddesinin işlerliğini sağlayacak şekilde bir sistem oluşturmak gerekir. Hiç şüphesiz bu sistemin başarıya ulaşabilmesi, öncelikle, sicile tescili zorunlu taşınır mallar bakımından MK 940/II ile yaratılmış olan ikili sistemin ortadan kaldırılması kaydıyla mümkün olabilir.

Bize göre, bu noktada öncelikle belirlenmesi gereken husus, trafik sicilinin, mevcut durumuyla, motorlu araç üzerinde rehin hakkının kurulması ve devamı açısından, aleniyet ve sicile güvenin korunması gibi işlevleri yerine getirip getiremeyeceğidir. MK'nun 940/II maddesi incelendiğinde, söz konusu maddeyle getirilen düzenlemenin, esasen trafik sicili hedef alınarak kaleme alınmış olduğu anlaşılmaktadır. Zira, MK'nun mevcut düzenlemesi motorlu taşıt araçları üzerinde rehin kurabilmek bakımından, trafik sicili dışında başka bir motorlu taşıt rehni sicilinin kurulmasını öngörmemekte, bu konuda bütün işlevi trafik siciline yüklemiştir.

³⁸ ÖĞÜZ, 720 vd.

³⁹ Aynı yönde bkz. ÖĞÜZ, 721.

⁴⁰ bkz. OĞUZMAN/SELİÇİ, 539 ayrıca s. 47, dn.2; Ayrıca bu konuda bkz. ve karşı. ÖĞÜZ, 718.

⁴¹ Aynı yönde ÖĞÜZ, 718.

⁴² Sicile güvenin korunması, tescil edilmiş olan her aynı hakkın geçerli olarak varlık kazandığının, her bir tescilin bir aynı hakkı karşıladığının kabul edilmesi ve iyiniyetli üçüncü kişiler bakımından sicile güvenin korunması anlamına gelir. Sicile güvenin korunması, her şeyden önce, sicilin aleni olmasını, sicilin aleni olması da söz konusu sicilin daima gerçek durumu yansıtmamasını zorunlu kılar.

gözükmektedir. İlgili düzenlemede "taşınır malın kayıtlı bulunduğu sicile yazılmak suretiyle" ifadesine yer verilmesi bu durumu açıkça göstermektedir.

Burada hemen belirtmek gerekir ki, trafik sicili, motorlu araç ile ilgili borçlandırıcı işleme resmiyet kazandırılan ve tapu sicili gibi borçlandırıcı işlem ile tasarruf işleminin birbiri ardına gerçekleştirildiği bir sicil değildir. Motorlu araçlarla ilgili borçlandırıcı işleme resmiyet, KTK'nun 20/d maddesi gereğince noterlerde kazandırılmaktadır. Bu noktada KTK'nun 20/d maddesini motorlu araçlar üzerinde sınırlı aynı hak kurulmasına ilişkin işlemleri, ezcümle rehin sözleşmesi yapılmasını da kapsayacak şekilde anlamak, düzenlemenin mevcut hali esas alındığında maddenin kapsamını amacını aşar bir şekilde genişletmek anlamını taşıyacaktı⁴³. Zira, KTK'nun 20/d maddesinde "tescil edilmiş araçların her çeşit satış ve devirleri" ifadesiyle, satım, bağışlama gibi mülkiyeti devir borcu doğuran sözleşmeler kastedilmektedir. Bu nedenle, rehin sözleşmesi gibi, motorlu araçlar üzerinde sınırlı aynı hak kurulmasına ilişkin işlemlerin, KTK'nun 20/d maddesinde öngörülen resmi şeklin kapsamı dışında kabul edilmesi gerekir⁴⁴. Bu noktada MK'nun 940/II maddesinde yer alan düzenleme sonrasında KTK'nun 20/d maddesinin ne şekilde değerlendirilmesi gerekeceği üzerinde durulması gereken başka bir konudur. Kanun koyucunun MK m. 940/II'de getirdiği düzenlemeden trafik sicilinin kapsamına motorlu araç üzerindeki rehin hakkı kurulmasına ilişkin işlemleri de dahil etmek istediği anlaşılmaktadır⁴⁵. Ne var ki, bu düzenleme çerçevesinde motorlu taşıtlarla ilgili rehin sözleşmelerinin resmi şekilde noterlerce düzenlenmesi gerektiğini ve MK. m. 940/II'nin, KTK 20/d maddesini değiştirdiğini söylemek, kanaatımızca oldukça zorlama bir yaklaşım olarak değerlendirilmesi gerekir. Bu noktada, KTK'nın ilgili düzenlemelerinde önemli değişiklikler yapılmasının gerekliliği açıkça ortaya çıkmaktadır. Bu cümleden olmak üzere, trafik sicili, sicilin aleniyeti, tescilin hükmü, rehin sözleşmesinin şekli, rehin hakkının kurulması ve sona ermesi gibi konulara mutlaka kanun seviyesinde açıklık getirilmesi, motorlu taşıtlara ilişkin her türlü taahhüt (satım, rehin sözleşmesi vs.) ve tasarruf işlemlerinin trafik sicilinde gerçekleştirilmesi⁴⁶, bu işin MK

⁴³ Aynı yönde, ÖĞÜZ, 700.

⁴⁴ Bununla birlikte Literatürde OĞUZMAN/ÖZ (Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, 2. Bası, İstanbul 1998, s.115, dn.346a) tarafından, KTK'nun 20/d maddesinde yer alan "tescil edilmiş araçların her çeşit satış ve devirleri" ifadesinden hareketle motorlu araç rehinine ilişkin sözleşmelerin de resmi şekilde düzenlenmesi gerektiği savunulmaktadır.

⁴⁵ Kanun koyucunun MK m. 940/II'de getirdiği düzenlemenin, trafik sicilinin kapsamına motorlu araç üzerindeki rehin hakkı ve bu hakkın kurulmasına ilişkin işlemleri de dahil ettiği yolunda bkz. OĞUZMAN/SELİÇİ, 768.

⁴⁶ Hiç şüphesiz bütün bu hususlar, MK 940/II'de yer alan "zilyetlik devredilmeden de" ifadesindeki "de"nin metinden çıkarılmak suretiyle motorlu taşıtlar bakımından maddede öngörülen ikili sistemin terkedilmesiyle bir anlam taşıyabilir.

940/II'de belirtilen tüzüğe bırakılmaması gerekmektedir. Zira tüzüklerin Anayasa'nın 115. maddesinde açıkça ifade edildiği üzere, "kanunun uygulanmasını göstermek veya emrettiği işleri belirtmek üzere, kanunlara aykırı olmamak" kaydıyla çıkarılabileceği gözden uzak tutulmamalıdır⁴⁷.

Bu çerçevede, trafik sicilinin aleniyeti sağlayacak bir sicil haline getirilmesinde, elektronik trafik sicilinin⁴⁸ oluşturulması büyük katkı sağlayacaktır. Zira, ilgililerin bu sicildeki gerekli bilgilere çok kısa sürede ulaşabilmesi aleniyetin sağlanması açısından son derece önemlidir⁴⁹. Böylelikle resmi sicillere kolay ulaşımı sağlayacak elektronik resmi siciller ağının oluşturulmasına da öncülük edilmiş olacaktır.

C) Rehnin Kurulmasına İlişkin Diğer Hususların Tüzükle Düzenlenmesi

MK'nun 940/II maddesinin son cümlesinde, rehnin kurulmasına ilişkin diğer hususların tüzükle belirleneceği ifade edilmektedir. 4722 sayılı Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 22 maddesi gereğince tüzüğün MK'nun yürürlüğe girdiği tarih olan 1.1.2002 tarihinden itibaren bir yıl içinde çıkarılacağı öngörülmekle birlikte, adı geçen tüzük henüz çıkarılmamıştır.

Tüzüğün henüz çıkarılmamış olması, kanunun uygulanması bakımından hiç şüphesiz büyük sorunlar yaratacaktır. Özellikle resmi makamların tüzüğün henüz çıkmaması nedeniyle tescilden kaçınmaları mümkündür. Hiç şüphesiz, tüzüğün çıkmaması, motorlu araç üzerindeki rehin hakkı trafik siciline tescil edilmiş ise, rehnin geçerliliği üzerinde bir etki yapmayacaktır⁵⁰.

Bununla birlikte, söz konusu tüzükle düzenlenecek hususların MK m.940/II düzenlemesine aykırı olamayacağı, ancak bu düzenlemenin kapsamıyla sınırlı olacağı ve kanunun uygulanma alanını genişletecek hükümler içermeyeceği gözden uzak tutulmamalıdır. Zira, tüzükler kanunun uygulanmasını göstermek veya emrettiği işleri belirtmek üzere, kanunlara aykırı olmamak kaydıyla çıkarılabilirler (T.C. Anayasası m. 115). Bu itibarla, MK. 940/II düzenlemesine ilişkin, bu makale kapsamında yaptığımız eleştirilerin büyük bir kısmı kanun düzeyinde ele alınması gereken hususlardır. Bununla birlikte, MK.m.940/II metni kapsamında maddenin uygulanmasına ilişkin hususların, ezcümle rehnin kurulması, tescilin kurucu

⁴⁷ Bu konuların tüzükle düzenlenmesi konusunda bkz. **OĞUZMAN/SELİÇİ**, 768-769.

⁴⁸ Taşınır teminatlarının elektronik sicile geçirilmesi konusunda bkz. **GIRSBERGER**, 107.

⁴⁹ Bu noktada söz konusu elektronik sicil kayıtlarından, rehin sözleşmesinin (ve varsa diğer teminat sözleşmelerinin) tarihi, türü, borçlu ve alacaklıların kimlikleri gibi teminatın asgari konusunun belirlenebilmesi gerekir (bkz. **GIRSBERGER**, 107).

⁵⁰ Bkz. **REISOĞLU**, "Medeni Kanun'da Bankalar İle İlgili Düzenlemeler" adlı metin (Bu konuda bkz. yukarıda dn.2)

niteliği, tescilin şekli, rehnin kurulması ve sicile tescili ile ilgili usul ve esaslar gibi hususlara tüzükte yer verilebilir⁵¹. Buna karşılık sicilin aleni olup olmadığı bu tüzükde düzenlenemeyeceği gibi, MK 940/II maddesinin kapsamını daraltacak ya da genişletecek değişiklikler ile trafik sicilinin düzenlendiği KTK'nun 19 vd. maddelerinde değişiklik yapılması gereken hususlara söz konusu tüzükte yer verilemeyecektir. Dolayısıyla bu noktada gerek madde metninde yapılacak değişiklikler gerekse KTK'nun özellikle trafik sicili ile ilgili düzenlemelerinde gerçekleştirilecek düzenlemeler, çıkarılacak tüzük ölçüsünde, hatta fevkinde önem taşımaktadır. Aksi taktirde teslimsiz sicilli taşınır rehnine işlerlik kazandırabilmek mümkün olamayacaktır.

SONUÇ:

MK m. 940/II maddesiyle özellikle motorlu taşıtlar üzerinde teslimsiz sicilli rehin kurabilme imkanı getirilmiştir. Kanun koyucu bu düzenlemeyle, ekonomik değeri yüksek taşınırın ve bu kapsamda özellikle motorlu araçların, ancak teslim bağli olarak rehnedilebilmelerinin uygulamada yarattığı aksaklıkları gidermek amacını taşımaktadır. Bununla birlikte, sicile tescilli taşınırlarda teslim bağli rehin ilkesi tamamen terkedilmemiş, söz konusu taşınırlar üzerinde teslim bağli rehin kurulabilme imkanı da muhafaza edilmiştir. Bu yeni düzenlemeyle yaratılan ikili sistem kredi yaşamında büyük sorunlar yaratabilecek niteliktedir. Ayrıca trafik sicili bakımından da yeni düzenlemelerin yapılması ve özellikle bu sicile aleniyet kazandıracak bir sistemin kurulması zorunluluk arz etmektedir. Bu kapsamda, MK 940/II metninden başlayarak, ilgili mevzuatımızda önemli değişiklerin yapılması gerekmektedir. Bu noktada atılacak en önemli adımlar, MK.m. 940/II metninde yer alan “zilyetlik devredilmeden de” ifadesindeki “de” nin metinden çıkarılması olmalıdır. Ayrıca, KTK'nun 19 ve devamı maddelerinde yer alan trafik sicili ve motorlu taşıt tescil belgesine ilişkin hükümlerin, motorlu taşıtlar üzerinde teslimsiz sicilli rehin kurulmasıyla ilgili yeni sisteme uyumlu hale getirilmesi ve söz konusu sicilin aynı hakların doğumu, devamı ve sona ermesi bakımından kurucu nitelikte ve aleni bir sicilin etkilerini doğurabilecek bir niteliğe kavuşturulması yönünde gerekli düzenlemelerin yapılması zorunludur. Hiç şüphesiz yapılacak bütün bu düzenlemelerin en işlevsel biçimde uygulamaya aktarılmasını sağlamak için, ilgili tüzüğün de en kısa zamanda çıkarılması büyük önem taşımaktadır.

⁵¹ Maddede rehnin kurulmasına ilişkin diğer hususların tüzükle belirleneceği ifade edilmektedir. Bu ifadede esasen tüzüğün kapsamını daraltır niteliktedir. Zira, söz konusu tüzükte rehnin kurulması yanında rehnin işleyişi ve sona ermesine ilişkin ayrıntıların da düzenlenebilmesi gerekir. Bu itibarla “rehnin kurulmasına” yerine “rehine” ifadesinin madde metninde yer alması daha isabetli olurdu; Söz konusu tüzükle ilgili olarak ayrıca bkz. **OĞUZMAN/SELİÇİ**, 768-769.